

ЕКОЛОГІЧНЕ І ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО

УДК 349.6+ 346.7

Роман КІРІН

доктор юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу економіко-правових проблем містознавства, Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України», бульв. Тараса Шевченка, 60, Київ, Україна, 01032

ORCID: 0000-0003-0089-4086

Андрій ВИПРИЦЬКИЙ

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного, господарського та екологічного права, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», просп. Д. Яворницького, 19, Дніпро, Україна, 49005

ORCID: 0000-0002-6539-7075

Олександр ТРЕГУБ

кандидат юридичних наук, науковий співробітник відділу господарсько-правових досліджень проблем економічної безпеки, Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України», бульв. Тараса Шевченка, 60, Київ, Україна, 01032

ORCID: 0000-0003-0660-5783

DOI: 10.32782/LST/2022-1-9

Бібліографічний опис статті: Кірін, Р., Виприцький, А., Трегуб, О. (2022). Вторинні ресурси та відходи надрокористування: проблеми юридичної термінології. *Law. State. Technology, 1*, 63–70, doi: 10.32782/LST/2022-1-9

ВТОРИННІ РЕСУРСИ ТА ВІДХОДИ НАДРОКОРИСТУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

У статті розглянуто окремі проблеми юридичної термінології, яка стосується вторинних ресурсів та відходів надрокористування. Метою цієї статті є аналіз та уточнення окремих юридичних термінів, що вживаються на позначення відповідних ресурсів та відходів.

Методологічну основу цього дослідження склали метод термінологічного аналізу, формально-юридичний метод, методи аналогії та абстрагування, а також інші загальнонаукові та спеціально-наукові методи.

Виявлено, що категорія «надра» розглядається чинним законодавством не лише як об'єкт, користування яким призводить до утворення відходів (об'єкт утворення відходів), а й як об'єкт, користування яким може здійснюватися з метою складування або захоронення відходів (об'єкт видалення відходів). Встановлено, що ані законодавство про відходи, ані законодавство про надра, не розкривають і не регулюють достатньою мірою відносини у сфері вторинних мінеральних ресурсів та відходів добувної та переробної промисловості. Сформульовано дефініцію поняття «вторинна мінеральна сировина», якою пропонується вважати видобуті та/чи перероблені гірничі породи, корисні копалини у вигляді побічного продукту основного гірничого виробництва, які можна використовувати у виробничих процесах замість, поряд із первинною мінеральною сировиною або незалежно від неї. Обґрунтовано необхідність прийняття законопроекту про відходи видобувної (гірничодобувної) промисловості, який би базувався на положеннях Директиви 2006/21/ЄС «Про управління відходами видобувної промисловості». Запропоновано включити в національне законодавство України європейський термін «видобувні відходи» у значенні відходів, які утворюються внаслідок розвідування, видобування, оброблення й зберігання мінеральних ресурсів та розробки кар'єрів.

Ключові слова: відходи, утилізація, видалення, вторинна сировина, надра, розкривні породи.

Roman KIRIN

Doctor of Law, Associate Professor, Leading Research Fellow at the Department of Economic and Legal Problems of Urban Studies, State Organization «V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine», 60 Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01032

ORCID: 0000-0003-0089-4086

Andrey VYPRYTSKYI

Candidate of Law, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Civil, Economic and Environmental Law, Dnipro University of Technology, 19 avenue Dmytra Yavornytskoho, Dnipro, Ukraine, 49005

ORCID: 0000-0002-6539-7075

Oleksandr TREHUB

Candidate of Law, Research Fellow at the Department of Economic and Legal Studies of Economic Security Problems, State Organization «V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine», 60 Shevchenko blvd., Kyiv, Ukraine, 01032

ORCID: 0000-0003-0660-5783

DOI: 10.32782/LST/2022-1-9

To cite this article: Kirin, R., Vyprytskyi, A., Trehub, O. (2022). Vtorynni resursy ta vidkhody nadrokorystuvannia: problemy yurydychnoi terminolohii [Secondary resources and waste of subsoil use: problems of legal terminology]. *Law. State. Technology*, 1, 63–70, doi: 10.32782/LST/2022-1-9

**SECONDARY RESOURCES AND WASTE OF SUBSOIL USE:
PROBLEMS OF LEGAL TERMINOLOGY**

The present paper examines certain problems of legal terminology relating to secondary resources and waste of subsoil use. The main goal of this paper is to analyze and clarify the legal terms denoting relevant resources and waste.

The methodological basis of this study was the method of terminological analysis, the formal legal method, methods of analogy and abstraction, as well as other general scientific and special scientific methods.

It was found that the category «subsoil» is considered by the current legislation not only as an object whose use leads to the generation of waste (object of waste generation), but also as an object that can be used for the purpose of storing or burying waste (waste disposal facility). Studies also indicate that both waste legislation and subsoil legislation do not sufficiently disclose and regulate relations in the field of secondary mineral resources and waste from the extractive and processing industries. The definition of the term «secondary mineral raw materials» is formulated. These materials are proposed to be mined and/or processed mining rocks, minerals in the form of by-product of the main mining production, which can be used in production processes instead of or along with primary mineral raw materials or independently of it. Special attention is given to the need to adopt a draft law on the management of waste from extractive industries, which will be based on the provisions of Directive 2006/21/EC on the management of waste from extractive industries. It is proposed to include in the national legislation of Ukraine the European term «extractive waste» in the sense of waste resulting from the prospecting, extraction, treatment and storage of mineral resources and the working of quarries.

Key words: waste, recovery, disposal, secondary raw materials, subsoil, overburden rock.

Актуальність проблеми. На сьогодні на поверхні землі накопичилося понад 1 трлн т. твердих відходів гірничого та металургійного виробництва. У зв'язку із збільшенням споживання ресурсів інтенсифікація накопичення техногенних відходів прискорюється у геометричній прогресії. Перед людством як ніколи гостро постає питання утилізації цих відходів.

Гірнична та гірничо-хімічна промисловості України також є одними з тих галузей, у яких утворюються основні обсяги промислових відходів. Так, у 2013 р. обсяг відходів I-IV класу гірничодобувного сектору становив 328 млн т. або 73% загальної кількості відходів, утворених за рік. І хоча у 2015 р. обсяг відходів гірничодобувної промисловості було скорочено на 32% (річний обсяг – на 30%, із 448 млн т. до 312 млн т.) (Національна стратегія управління

відходами в Україні до 2030 року, 2017), ситуація, що склалася з утворенням, накопиченням, збиранням та видаленням відходів, близька до критичної й навіть катастрофічної, перш за все через вплив на довкілля.

Крім того, в Україні щороку утворюється 6-7 млн т. відходів ТЕС. У відвалах накопичено близько 360 млн т. золошлакових продуктів. При цьому рівень їх утилізації не перевищує 8,3%, тоді як у ЄС вже більше 60 років з них будують дороги з підвищеним трафіком та швидкісні магістралі, а утилізація золошлаків тут складає 43% (Руслан Стрілець: Пошук сучасних рішень управління промисловими відходами – єдиний вірний шлях для України, 2021).

Ця актуальна проблема потребує оперативного реагування, у тому числі, й за допомогою правового інструментарію. Натомість,

вітчизняне законодавство й досі не має не тільки легального розуміння таких понять, як «вторинні мінеральні ресурси», «відходи видобувної (гірничодобувної) промисловості», але навіть і базового поняття – «вторинні ресурси». У той же час наявність та вживання цих та суміжних з ними юридичних термінів у правозастосовній практиці створює певні проблеми для правоохоронних і судових органів, а отже потребує ґрунтового теоретико-методологічного підходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Останніми роками спостерігається збільшення інтересу науковців до правової й іншої проблематики управління вторинними ресурсами та відходами, що утворюються у процесі надрокористування.

Так, О.В. Гладій на дисертаційному рівні дослідив адміністративно-правовий режим техногенних родовищ, що є місцями, де накопичилися відходи видобутку, збагачення та переробки мінеральної сировини (Гладій, 2017). У статті Г.В. Ільющенко розглядаються особливості регулювання відносин у сфері поводження з відходами гірничодобувної промисловості законодавством про відходи та законодавством про надра (Ільющенко, 2017). Ю.О. Легеза проаналізувала окремі правові проблеми поводження з техногенними відходами та запропонувала шляхи їх розв'язання (Легеза, 2021). Т.Л. Омеляненко конкретизувала шляхи імплементації законодавства ЄС у сфері управління відходами видобувної промисловості в Україні (Омеляненко, 2013). В.М. Плохий присвятив дисертаційне дослідження різним аспектам адміністративно-правового режиму поводження з техногенними відходами (Плохий, 2021).

Попри значний внесок наведених авторів у розроблення відповідної проблематики, питання юридичної термінології, яка стосується вторинних ресурсів та відходів надрокористування, досліджені лише частково та потребують подальшого наукового осмислення.

Зважаючи на це, **метою дослідження** є аналіз та уточнення окремих юридичних термінів, що вживаються на позначення вторинних ресурсів та відходів надрокористування.

Виклад основного матеріалу. Вихідним пунктом для подальшого дослідження, серед іншого, є наявні юридичні терміни, які вживаються у чинному законодавстві України.

1. Чинне законодавство про відходи розкриває такі поняття, як: «відходи», «небезпечні відходи», «об'єкти поводження з відходами», «виробник відходів», «відходи як вторинна сировина» (Закон України «Про відходи», 1998).

Варто зауважити, що в ч. 3 ст. 4 Закону України «Про відходи» є застереження, згідно із яким особливості регулювання відносин визначаються відповідними законами щодо поводження з: а) невлонюваними газоподібними речовинами, що викидаються безпосередньо у повітря; б) радіоактивними відходами і речовинами, забрудненими ними; в) розкритими породами гірничодобувних підприємств, які за технологією зворотного відвалоутворення використовуються для закладення виробленого простору; г) побічними продуктами від виробництва та обробки чорних і кольорових металів та їх сплавів (шлаки, шлами та інше); д) вторинними матеріальними чи енергетичними ресурсами та іншими відходами. Тобто по суті розкриті породи гірничодобувних підприємств не розглядаються в якості об'єкта відносин, що регулюються цим Законом.

Водночас 20 червня 2022 р. Верховною Радою України було прийнято довгоочікуваний Закон України «Про управління відходами», який покликаний врегулювати відносини в цій сфері замість Закону України «Про відходи». Новий Закон набере чинності 9 липня 2023 р. У п. 3 прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про управління відходами» встановлено, що управління відходами видобувної промисловості, які утворилися внаслідок проведення розвідувальних робіт, видобутку, оброблення (перероблення, збагачення) та зберігання корисних копалин, розроблення родовищ корисних копалин, до прийняття окремого закону у сфері управління відходами видобувної промисловості здійснюється відповідно до норм цього Закону (Закон України «Про управління відходами», 2022). Отже, загальні положення нового законодавства про відходи тимчасово поширюватимуться на ці відходи до закріплення спеціальних правил управління ними.

Хоча на підзаконному рівні, згідно із чинним Державним класифікатором України «Класифікатор відходів ДК 005-96», розкриті та супутні гірничі породи, що видобуваються у процесі розроблення родовищ корисних копалин (далі – РКК), віднесені до відходів.

Більше того, такі відходи мають і додаткову диференціацію: – відходи, що утворюються під час видобування вугілля кам'яного, лігніту (вугілля бурого), торфу (група 10); – відходи, що утворюються під час видобування нафти сирової та газу природного, а також від надання послуг щодо видобування нафти та газу (крім розвідувальних послуг) (група 11); – відходи, що утворюються під час видобування та збагачення

руд уранових і торієвих (група 12); – відходи, що утворюються під час видобування руд металевих (група 13); – відходи, що утворюються під час видобування продукції шахт (копалень) та кар'єрів іншої мінеральної сировини (група 14) (Класифікатор відходів ДК 005-96, 1996).

Також слід відмітити, що несанкціоноване скидання і розміщення відходів, у тому числі побутових, у підземних горизонтах, яке може створювати небезпеку для навколишнього природного середовища та здоров'я людини, забороняється. Захоронення відходів у надрах допускається у виняткових випадках за результатами спеціальних досліджень з дотриманням норм і правил, передбачених законодавством України.

Надра для вказаних цілей надаються відповідно до ст. 19 Кодексу України про надра (далі – КпН) за результатами спеціальних досліджень та на підставі проектів, виконаних на замовлення заінтересованих підприємств, установ і організацій (Кодекс України про надра, 1994).

Особи, винні в порушенні законодавства про відходи, несуть дисциплінарну, адміністративну, цивільну чи кримінальну відповідальність, зокрема за порушення встановлених правил і режиму експлуатації полігонів для зберігання чи захоронення промислових та інших відходів (шламосховищ, золовідвалів тощо).

2. *Законодавство про надра та гірниче законодавство.* У ст. 50 та 53 КпН встановлено, що: – у проєктах будівництва гірничодобувних об'єктів повинне передбачатися раціональне використання розкривних порід при розробці РКК; -при розробці РКК має забезпечуватися раціональне використання розкривних порід і відходів виробництва.

Аналіз змісту КпН дав можливість виокремити такі терміни та поняття, що розкриваються та/або вживаються у Кодексі: «техногенні РКК»; «відходи видобутку мінеральної сировини»; «відходи збагачення мінеральної сировини»; «відходи переробки мінеральної сировини»; «продукти переробки мінеральної сировини»; «відходи виробництва, що містять корисні компоненти»; «відходи переробки (шлам, пил, стічні води тощо)»; «відходи виробництва». При цьому останнє поняття вживається на позначення як утворення, так і захоронення (знешкодження, локалізації) відходів.

У контексті наведених термінів окремої уваги заслуговує поняття «вторинна мінеральна сировина», під яким пропонується розуміти видобуті та/чи перероблені гірничі породи, корисні копалини у вигляді побічного продукту основного гірничого виробництва, які можна використовувати

у виробничих процесах замість, поряд із первинною мінеральною сировиною або незалежно від неї. У такому значенні це поняття може стати частиною термінології спеціального законодавства про управління відходами видобувної промисловості, процес формування якого вже запущений в Україні.

Гірничим законом України врегульовані основні екологічні вимоги у сфері проведення гірничих робіт, серед яких: – розташування відвалів порід з урахуванням можливості проведення профілактичних заходів щодо запобігання їх самозайманню; – раціональне використання мінеральних відходів порідних відвалів (сховищ) для повторної переробки на основі широкого застосування новітніх технологій; – запобігання забрудненню відходами виробництва поверхні землі (Гірничий закон України, 1999).

На підзаконному рівні зазначено, що до відходів виробництва гірничодобувних підприємств не належать: а) некондиційна мінеральна сировина, яка складається в межах та за межами гірничого відводу; б) розкривні породи, шлами та хвости збагачення, інші нетоксичні утворення, які складаються в межах гірничого відводу у відпрацьовані кар'єри, у попередньо створені ділянки діючих кар'єрів при поетапній розробці родовищ корисних копалин або використовуються для технологічних потреб, для будівництва та виконання технічної рекультиваци порушених гірничими роботами земель (Положення про проєктування внутрішнього відвалоутворення та складування відходів виробництва в залізородних і флюсових кар'єрах, 2004).

Крім того, у цьому ж Положенні наведені наступні терміни та їх визначення: «відвал»; «розкривні породи» (до розкривних порід при складанні звітних документів відносяться ті породи, які вперше відділяються від гірничого масиву шляхом вибухового подрібнення, екскавації та транспортування; породи, тимчасово заскладовані в межах гірничого відводу, які підлягають повторній екскавації та транспортуванню, є породами перевалки, і їх облік повинен вестися окремо); «некондиційна мінеральна сировина»; «внутрішній відвал»; «тимчасовий відвал розкривних порід у проєктних контурах кар'єрів»; «постійний відвал розкривних порід або відходів виробництва» тощо.

Аналіз терміну «утилізація відходів» у Законі України «Про відходи» дає підстави для його морфологічної трансформації у термін «утилізовані відходи» у значенні відходів, від яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися шляхом використання в якості вто-

ринних матеріальних чи енергетичних ресурсів. Так само можна розглядати й термін «видалені відходи» – відходи, від яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися шляхом здійснення з ними операцій, що не призводять до їх утилізації.

Перелік операцій з видалення відходів наведено у Додатку 1 до Закону України «Про управління відходами» та Додатку 2 до Порядку ведення реєстру місць видалення відходів. Відносно відходів гірничодобувної та гірничо-переробної промисловості це може бути: – поховання в землі чи скидання на землю (наприклад, на звалище тощо); – закачування на глибину (наприклад, вприскування відходів відповідної консистенції у свердловини, соляні куполи природних резервуарів тощо); – скидання у поверхневі водойми (наприклад, скидання рідких або мулистих відходів у котловани, ставки чи відстійні басейни тощо); – скидання на спеціально обладнані звалища (наприклад, скидання в окремі відсіки з прокладкою і поверхневим покриттям, які ізолюють їх один від одного і від навколишнього середовища, тощо); – постійне зберігання (наприклад, у спеціальних контейнерах у шахті тощо) (Порядок ведення реєстру місць видалення відходів, 1998).

Для ефективного та всебічного розгляду питання щодо погодження поданих суб'єктами господарювання правил технічної експлуатації та проєктів розробки РКК Державною службою геології та надр України рекомендовано розглядати, у тому числі, плани щодо використання розкритих та вміщуючих порід (Методичні рекомендації щодо погодження правил технічної експлуатації, проєктів і планів розробки родовищ корисних копалин та переробки мінеральної сировини, 2013).

Також слід відмітити, що категорія «надра» розглядається чинним законодавством не лише як об'єкт, користування (діяльність) яким призводить до утворення відходів (об'єкт утворення відходів – юридична особа, що є виробником відходів), а й як місце чи об'єкт складування або захоронення відходів, на використання яких отримано дозвіл на здійснення операцій у сфері поводження з відходами (об'єкт видалення відходів – об'єкт, що використовується для видалення відходів).

3. *Європейське законодавство про управління відходами видобувної промисловості.* Із підписанням Угоди про асоціацію України з ЄС, затвердженням у зв'язку з цим плану заходів з її виконання, завдання щодо імплементації Директиви 2006/21/ЄС «Про управління відходами видобувної промисловості» постало

як пріоритетне. Ст. 2 останньої закріплює термін «видобувні відходи» («extractive waste»), що є синонімом терміну «відходи видобувної промисловості», але відзначається більшою лаконічністю і точністю (Трегуб, 2020). Під видобувними розуміються відходи, утворювані внаслідок розвідування, видобування, оброблення й зберігання мінеральних ресурсів та розробки кар'єрів. Також ст. 3 цієї Директиви містить дефініції ще 29 термінів, зокрема таких: «небезпечні відходи», «незабруднений ґрунт», «мінеральні ресурси» («корисні копалини»), «видобувна промисловість», «хвости», «об'єкт/місце розміщення відходів», «територія видобувних робіт» тощо (Директива 2006/21/ЄС «Про управління відходами видобувної промисловості», 2006).

До того ж, інший законодавчий акт ЄС – Директива 1999/31/ЄС «Про захоронення відходів» – оперує таким поняттям, як «полігон відходів», яким є місце видалення відходів для їх захоронення на поверхні землі чи в землі (тобто під землею), включаючи: – внутрішні місця видалення відходів (тобто полігон, де утворювач відходів сам здійснює видалення відходів у місці утворення); – постійне місце (тобто понад один рік), яке використовують для тимчасового зберігання відходів. Однак поняттям «полігон відходів» не охоплюються: – об'єкти, де відходи вивантажують, щоб їх можна було підготувати до подальшого транспортування для відновлення, оброблення чи видалення в іншому місці; – місця зберігання відходів перед їх відновленням чи обробленням на строк, як правило, до трьох років; – місця зберігання відходів перед їх видаленням на строк до одного року. При цьому в ч. 3 ст. 3 цієї Директиви зроблено застереження, за яким управління відходами наземної видобувної промисловості, тобто відходами, що утворюються внаслідок проведення розвідувальних робіт, видобування, включаючи етап передвиробничих розробок, оброблення і зберігання мінеральних ресурсів та розроблення кар'єрів, повинно бути виключено зі сфери застосування цієї Директиви, якщо воно підпадає під дію інших законодавчих актів ЄС (Директива 1999/31/ЄС «Про захоронення відходів», 1999).

Процес створення в Україні спеціального закону про управління відходами видобувної промисловості на основі норм законодавства ЄС має прискоритися у зв'язку з прийняттям нового базового закону у відповідній сфері – Закону України «Про управління відходами». Як впливає із Національного плану управління відходами до 2030 року, законопроект

про управління відходами видобувної промисловості повинен бути розроблений та поданий Кабінету Міністрів України у річний строк після прийняття закону про управління відходами та утворення центрального органу виконавчої влади з питань управління відходами (Національний план управління відходами до 2030 року, 2019).

Висновки. Отже, законодавство про відходи, законодавство про надра та гірниче законодавство містять низку термінів і понять, що стосуються сфери управління вторинними ресурсами та відходами надрокористування. Множинність цих термінів і понять, їх недостатня узгодженість між собою зумовлюють необхідність уточнення та систематизації термінологічного апарату у відповідній сфері право-

вого регулювання. Одним із нових понять, яке потребує врахування при вдосконаленні цього апарату, є поняття «вторинна мінеральна сировина» у запропонованому значенні.

На сучасному етапі найбільш важливим напрямом модернізації законодавства у досліджуваній сфері є підготовка та прийняття спеціального законодавчого акту – закону про управління відходами видобувної промисловості, до якого має бути транспоновано термінологію та основні підходи Директиви 2006/21/ЄС. Засадничим терміном цієї Директиви, який доцільно перенести в національне законодавство, є термін «видобувні відходи», а саме відходи, утворені внаслідок розвідування, видобування, оброблення й зберігання мінеральних ресурсів та розробки кар'єрів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 р. № 820-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-%D1%80#Text>
2. Руслан Стрілець: Пошук сучасних рішень управління промисловими відходами – єдиний вірний шлях для України. *Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України*. 27.05.2021. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ruslan-strilec-poshuk-suchasnih-rishen-upravlinnya-promislovimi-vidhodami-yedinij-virnij-shlyah-dlya-ukrayini>
3. Гладій О.В. Адміністративно-правовий режим техногенних родовищ в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2017. 16 с.
4. Ільющенко Г.В. Деякі правові аспекти поводження з відходами гірничодобувної промисловості. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. Спецвипуск*. 2017. Ч. 1. С. 71–74.
5. Легеза Ю.О., Северин В.Ю. Проблеми поводження з техногенними відходами. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2021. № 1. С. 46–52. <https://doi.org/10.54929/pmtl-issue1-2021-07>
6. Омеляненко Т.Л. Особливості імплементації Директиви 2006/21/ЄС про управління відходами видобувної промисловості в Україні. *Ефективна економіка*. 2013. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_11_64
7. Плохий В.М. Адміністративно-правовий режим поводження з техногенними відходами: дис. ... канд. юрид. наук. Запоріжжя, 2021. 223 с.
8. Про відходи: Закон України від 05.03.1998 № 187/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Про управління відходами: Закон України від 20.06.2022 р. № 2320-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>
10. Державний класифікатор України «Класифікатор відходів ДК 005-96»: затверджено і введено в дію Наказом Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації від 29.02.1996 р. № 89. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0089217-96#Text>
11. Кодекс України про надра: Закон України від 27.07.1994 р. № 132/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80#Text>
12. Гірничий закон України: Закон України від 06.10.1999 р. № 1127-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-14#Text>
13. Про затвердження Положення про проектування внутрішнього відвалоутворення та складування відходів виробництва в залізничних і флюсових кар'єрах: Наказ Міністерства промислової політики України від 17.08.2004 р. № 412. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1027-04#Text>
14. Про затвердження Порядку ведення реєстру місць видалення відходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.08.1998 р. № 1216. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1216-98-%D0%BF#Text>
15. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо погодження правил технічної експлуатації, проектів і планів розробки родовищ корисних копалин та переробки мінеральної сировини: Наказ Дер-

жавної служби геології та надр України від 22.02.2013 р. № 96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0096771-13#Text>

16. Trehub O. Ways to Improve the Legal Framework of Mineral Waste Management in Ukraine. *Scientific Journal of Bielsko-Biala School of Finance and Law*. 2020. No 3. Vol. 24. P. 45–49. <https://doi.org/10.19192/wsfip.sj3.2020.7>

17. Directive 2006/21/EC of the European Parliament and of the Council of 15 March 2006 on the management of waste from extractive industries and amending Directive 2004/35/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32006L0021>

18. Council Directive 1999/31/EC of 26 April 1999 on the landfill of waste. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31999L0031>

19. Про затвердження Національного плану управління відходами до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 р. № 117-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/117-2019-%D1%80#Text>

REFERENCES:

1. Pro skhvalennia Natsionalnoi stratehii upravlinnia vidkhodamy v Ukraini do 2030 roku [On the approval of the National Waste Management Strategy in Ukraine until 2030]: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 08.11.2017 r. № 820-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

2. Ruslan Strilets: Poshuk suchasnykh rishen upravlinnia promyslovymy vidkhodamy – yedynyi virnyi shliakh dlia Ukrainy [Ruslan Strelets: The search of modern solutions for industrial waste management is the only right way for Ukraine]. *Ministerstvo zakhystu dovkillia ta pryrodnykh resursiv Ukrainy*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ruslan-strilec-poshuk-suchasnih-rishen-upravlinnya-promislovimi-vidhodami-yedinij-virnij-shlyah-dlya-ukrayini> [in Ukrainian].

3. Hladii, O.V. (2017). *Administratyvno-pravovyi rezhym tekhnohennykh rodovyshch v Ukraini [Administrative and legal regime of technogenic deposits in Ukraine]*. Zaporizhzhia [in Ukrainian].

4. Iliushchenko, H.V. (2017). Deiaki pravovi aspekty povodzhennia z vidkhodamy hirnychodobuvnoi promyslovosti [Some legal aspects of the management of waste from extractive industries]. *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii. Spetsvyпуск – Actual problems of domestic jurisprudence. Special issue*, 1, 71–74 [in Ukrainian].

5. Leheza, Yu.O., Severyn, V.Iu. (2021). Problemy povodzhennia z tekhnohennymy vidkhodamy [Problems of technogenic waste management]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Serii: pravo, publichne upravlinnia ta administruvannia – Problems of modern transformations. Series: law, public management and administration*, 1, 46–52 [in Ukrainian].

6. Omelianenko, T.L. (2013). Osoblyvosti implementatsii Dyrektyvy 2006/21/leS pro upravlinnia vidkhodamy vydobuvnoi promyslovosti v Ukraini [Specifics of the implementation of Directive 2006/21/EC on the management of waste from extractive industries in Ukraine]. *Efektynna ekonomika – Efficient economy*, 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_11_64 [in Ukrainian].

7. Plokyi, V.M. (2021). Administratyvno-pravovyi rezhym povodzhennia z tekhnohennymy vidkhodamy [Administrative and legal regime of technogenic waste management]. Zaporizhzhia [in Ukrainian].

8. Pro vidkhody [On waste]: Zakon Ukrainy vid 05.03.1998 № 187/98-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

9. Pro upravlinnia vidkhodamy [On waste management]: Zakon Ukrainy vid 20.06.2022 r. № 2320-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text> [in Ukrainian].

10. Derzhavnyi klasyfikator Ukrainy «Klasyfikator vidkhodiv DK 005-96» [State Classifier of Ukraine "Waste Classifier DK 005-96"]: zatverdzheno i vvedeno v diu Nakazom Derzhavnogo komitetu Ukrainy po standartyzatsii, metrolohii ta sertyfikatsii vid 29.02.1996 r. № 89. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0089217-96#Text> [in Ukrainian].

11. Kodeks Ukrainy pro nadra [Code of Ukraine on subsoil]: Zakon Ukrainy vid 27.07.1994 r. № 132/94-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

12. Hirnychi zakon Ukrainy [Mining law of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 06.10.1999 r. № 1127-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-14#Text> [in Ukrainian].

13. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro proektuvannia vnutrishnoho vidvaloutvorennia ta skladuvannia vidkhodiv vyrobnytstva v zalizorudnykh i flusovykh karierakh [On approval of the Regulation on the design of internal dumping and storage of production waste in iron ore and flux quarries]: Nakaz Ministerstva promyslovoi polityky Ukrainy vid 17.08.2004 r. № 412. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1027-04#Text> [in Ukrainian].

14. Pro zatverdzhennia Poriadku vedennia reiestru mistv vydalennia vidkhodiv [On approval of the Procedure for maintaining a register of waste disposal sites]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 03.08.1998 r. № 1216. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1216-98-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

15. Pro zatverdzhennia Metodichnykh rekomendatsii shchodo pohodzhennia pravyl tekhnichnoi ekspluatatsii, proektiv i planiv rozrobky rodovysych korysnykh kopalyn ta pererobky mineralnoi syrovyny [On approval of Methodical recommendations for the approval of the rules of technical operation, projects and plans for the development of mineral deposits and processing of mineral raw materials]: Nakaz Derzhavnoi sluzhby heolohii ta nadr Ukrainy vid 22.02.2013 r. № 96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0096771-13#Text> [in Ukrainian].

16. Trehub, O. (2020). Ways to Improve the Legal Framework of Mineral Waste Management in Ukraine. *Scientific Journal of Bielsko-Biala School of Finance and Law*, 3, 24, 45–49 [in English].

17. Directive 2006/21/EC of the European Parliament and of the Council of 15 March 2006 on the management of waste from extractive industries and amending Directive 2004/35/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32006L0021> [in English].

18. Council Directive 1999/31/EC of 26 April 1999 on the landfill of waste. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31999L0031> [in English].

19. Pro zatverdzhennia Natsionalnoho planu upravlinnia vidkhodamy do 2030 roku [On approval of the National Waste Management Plan until 2030]: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20.02.2019 r. № 117-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/117-2019-%D1%80#Text> [in Ukrainian].